

ADATOK A VADKÁR ÉS A VADFÖLDGAZDÁLKODÁS HAZAI HELYZETÉRŐL

Antal Borbála¹–Szendrei László²–Csajbók József³

¹NAIK ERTI, Ültetvényszerű Fatermesztési Osztály, Püspökladány

²Debreceni Egyetem, MÉK, Természetvédelmi Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék

³Debreceni Egyetem, MÉK, Növénytudományi Intézet

antalb@erti.hu

Bevezetés

Napjainkban is igen nagy gondot okoz a vad erdeinkben, mezőgazdasági kultúrákban előforduló kártételeivel. A terméskiesésen és az abból fakadó anyagi terhen, esetleges pereskedéseken túl, az erdőgazdálkodásban hosszútávú hatásai is lehetnek a vadkárnak. (Ilyen például a faanyag minőségének romlása [Náhlik et al., 2007].)

Az elérhetőbb vadkárelhárító módszereken kívül (pl. vadászat, villanypásztor, vadvédelmi kerítés) az élőhelyfejlesztésnek, vadföldgazdálkodásnak is szerepe van a vadkárok csökkentésében, amit számos szakirodalom említ (például Gerhard [1997], Sonkoly et al. [2006]).

A vizsgálat fő célja az volt, hogy képet kapjunk a vadföldgazdálkodás és a vadkár hazai helyzetéről kérdőíves felmérés által.

Anyag és módszer

A 2013. július–szeptember között végzett felmérés során a 22 állami erdőgazdaság, illetve ezenkívül még 260 vadászatra jogosult részére (zömében az Országos Vadgazdálkodási Adattártól kapott címlista alapján) kiküldött kérdőíveket 15 állami erdőgazdaság (68,2%-uk) és 72 egyéb vadgazdálkodási egység (27,7%) töltötte ki. Egyéb vadgazdálkodási egységek esetében összesen 13 megyéből érkeztek adatok, legnagyobb részt Békés megyéből (33%).

Összesen 128 vadászatra jogosulttól, tehát az összes hazai vadgazdálkodási egység (2013. dec. 31-i OVA-adatok szerint: 1389) 9,22%-ától érkeztek válaszok/kitöltött kérdőívek, melyek az összes hazai vadászterület 11,82%-áról (1 099 232 ha) szolgáltatnak adatot. 8195,6 ha vadföldről (a 2013-as évben művelt összes hazai vadföldterület 28,81%-a), illetve 7883,9 ha vadlegelőről (a 2013-ban művelt összes hazai vadlegelő 24,76%-a) kapunk képet, tehát elsősorban a (nagyobb mértékben) vadföld-, illetve vadlegelő-gazdálkodást folytató vadgazdálkodási egységektől érkezett válasz.

A kérdőívek kérdései a művelt vadföld-, vadlegelő-terület nagysága; vadföldeken termesztett növények köre; vetőmagkeverékek használata; a területen előforduló vadkárformák, alkalmazott vadkár-elhárítási módszerek; vadkár nagysága, illetve a vadgazdálkodók ezzel a kérdéskörrel kapcsolatos tapasztalataira, véleményének összegyűjtésére irányultak. A kérdőív kérdései között szereplő vadkárformák Klátyik (2003), a felsorolt vadkár-elhárítási módszerek pedig Varga–Kása (2011) munkáiban szereplő csoportosítások alapján történt.

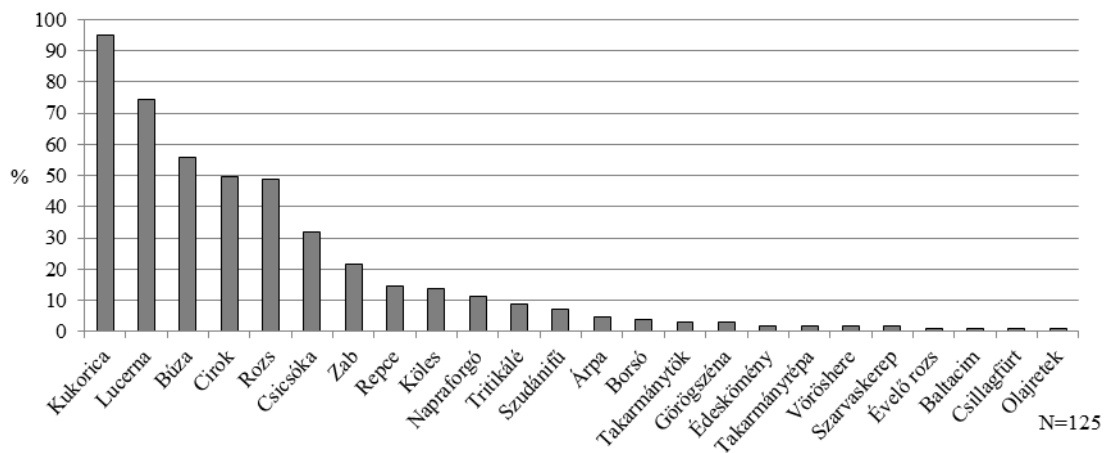
Az adatok feldolgozása során egyszerű leíró statisztikákat használtunk IBM SPSS 22.0 statisztikai programcsomag segítségével.

Eredmények

A felmérés legfontosabb eredményei a következőkben foglalhatóak össze.

Az összes válaszadó vadgazdálkodási egység (állami erdőgazdaságok vadászterületei, illetve egyéb vadgazdálkodók) mindegyikének területén jelen van az őz. A vaddisznó (90,6%) és a mezei nyúl (80,5%) is szinte mindenhol megtalálható. A vadgazdálkodási egységek 75%-ánál megtalálható a gímszarvas, 69,5%-ánál a dámvad, illetve 31,3%-ánál a muflon is.

Az összes válaszadó közül mindösszesen három vadgazdálkodási egység nem folytat vadföld-, illetve vadlegelő-gazdálkodást. Összesen 24 növényfajt termesztnek a vadföldeken (1. ábra), de ebből csak 10 növényfaj az, amit a vadgazdálkodási egységek legalább 10%-ánál termesztnek. 6 növényfajt termesztnek legalább 30%-uknál és csak 3 növényfaj (kukorica: 95,2%, lucerna: 74,4%, búza: 56%) az, amit a vadgazdálkodási egységeknek több mint a fele termeszt a vadföldjein.

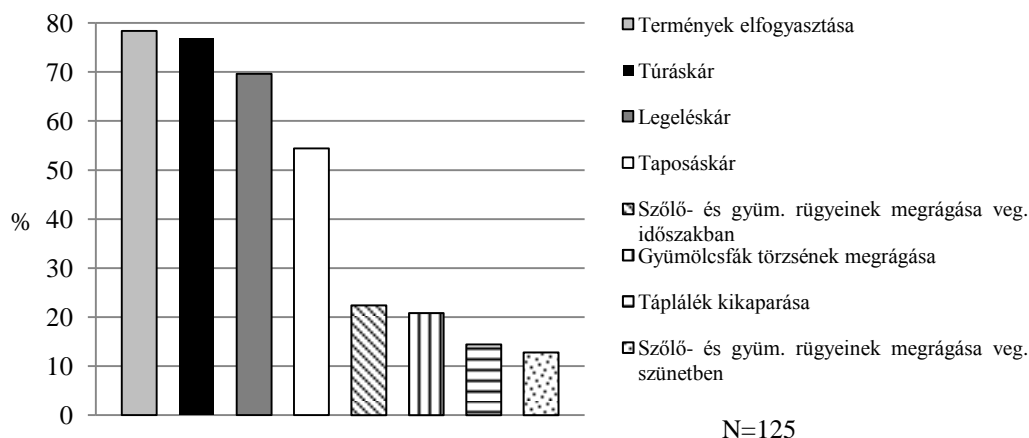

1. ábra. Az összes válaszadó vadgazdálkodási egység vadföldjein termesztett növényfajok (2013)

A válaszadó állami erdőgazdaságoknál összesen 17 féle növényt termesztnek a vadföldeken (egy vadgazdálkodási egységnél átlagosan 6,1 növényfajt), egyéb vadgazdálkodók esetében pedig összesen 20 növényfajt (átlagosan 3,3 növényfaj).

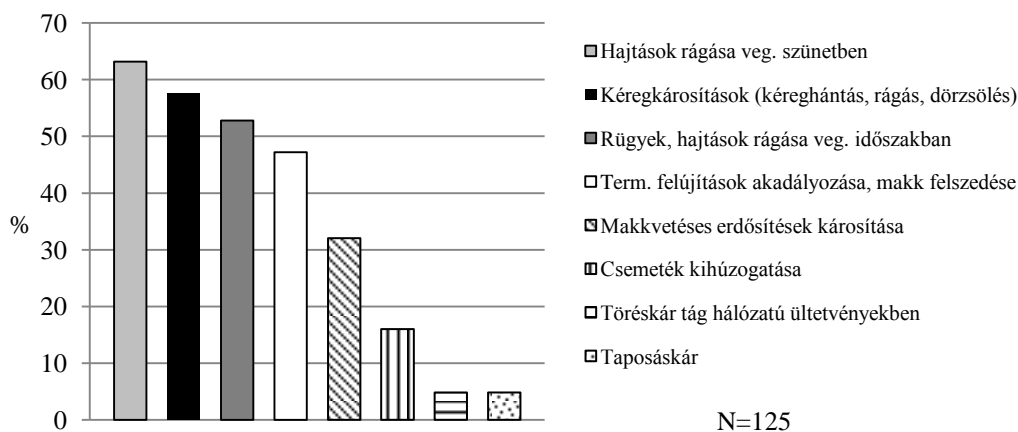
A válaszadók 54,7%-a használ vetőmagkeveréket a vadföldterületén (N=128). Saját keveréket 27,3% használ, vásárolt magkeveréket pedig 31,3% (N=128). (Saját és vásárolt takarmánykeveréket is 3,9% [N=128]). Azon kérdésre, hogy kipróbálna-e vetőmagkeverékeket a vadföldeken, a vadgazdálkodási egységek 78,9%-a válaszolt igennel (N=114).

A válaszok alapján a legjellemzőbb mezőgazdasági vadkárforma a termények elfogyasztása (78,4%), a túraskár (76,8%), a legeléskár (69,6%) és a taposáskár (54,4%) (2. ábra).

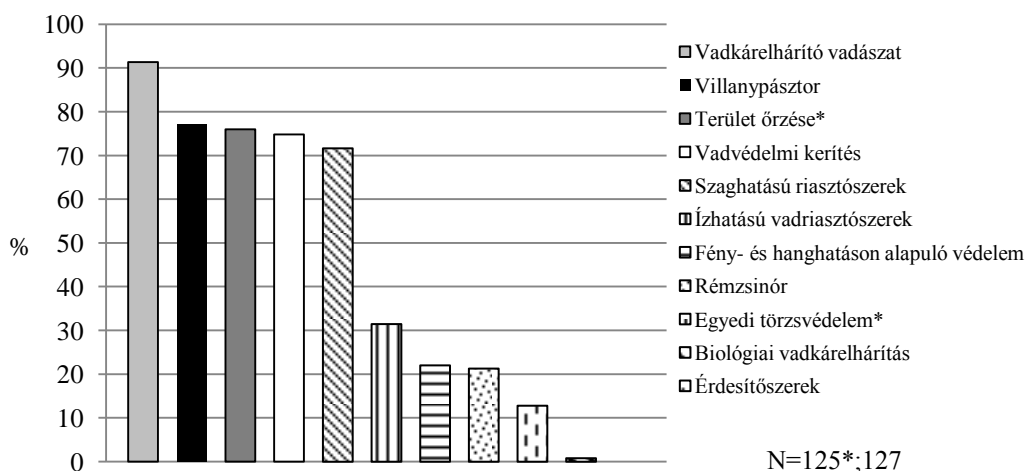
2. ábra. Legjellemzőbb mezőgazdasági vadkárfajta az összes válaszadó vadászterületen (2013)

A legjellemzőbb erdőgazdasági vadkárfajta a hajtások rágása vegetációs szünetben (63,2%), a kéregkárosítások (kéreghántás, rágás, dörzsölés) (57,6%), a rügyek, hajtások rágása vegetációs időszakban (52,8%), a természetes felújítások akadályozása, makk felszedése (47,2%), illetve a makkvetéses erdőszékek károsítása (32%) (3. ábra).

3. ábra. Legjellemzőbb erdőgazdasági vadkárfajta az összes válaszadó vadászterületen (2013)

A válaszok alapján a leggyakrabban használt vadkárrelhárító módszer a vadkárrelhárító vadászat (91,34%), a villanypásztor (77,17%), a terület őrzése (76%), a vadvédelmi kerítés (74,8%) és a szaghatású riasztószerek (71,65%) (4. ábra). A válaszadók az előbbieken túl jóval kisebb mértékben, de alkalmaznak ízhatású vadriasztó szereket (31,5%), fény- és hanghatáson alapuló védelmet (22,05%), rémzsinórt (21,26%), egyedi törzsvédelmet (12,8%) és biológiai vadkárrelhárítást is. A biológiai vadkárrelhárítást 0,79% (1 vadgazdálkodó) jelölte be. Érdemesítőszereket egyik vadgazdálkodási egységnél sem alkalmaznak.

4. ábra. Leggyakoribb vadkár-elhárítási módszerek az összes válaszadó vadgazdálkodási egység területén (2013)

Következtetések

Az eredményekből az látszik, hogy a leggyakoribb vadföldi növény a kukorica és a lucerna. Habár összességében sokféle növényt (24 félé) termesztenek a válaszadók a hazai vadföldeken, az egyes vadgazdálkodási egységeknél átlagosan mégis keveset. Sokkal változatosabb táplálékkínálatot nyújthatnának a vadföldeken. Az állami erdőgazdaságok esetében jobb a helyzet, több (átlagosan 6,1), egyéb vadgazdálkodók esetében viszont kevés, (átlagosan 3,3 félé) növényfajt termesztenek egy vadgazdálkodási egységnél.

A vadászatra jogosultak több mint fele, (54,7%-a) használ vetőmagkeveréket vadföldön, a vetőmagkeverékek iránti nyitottság elég nagy (78,9% kipróbálná).

A felmérés szerint a legjellemzőbb erdőgazdasági vadkárforma a hajtások rágása vegetációs szünetben, mely eredmény összhangban van Náhlik et al. (2007) és Varga–Kása (2011) állításaival, miszerint a leggyakoribb erdei vadkárforma hazánkban az erdősítések rágása.

A vadkár-elhárítási módszerek közül a biológiai vadkárelhárítást mindösszesen 1 vadgazdálkodó jelölte be, annak ellenére, hogy a válaszadó vadgazdálkodási egységek közül három kivételével mindenhol folytatnak vadföld-, illetve vadlegelőgazdálkodást, ami a biológiai vadkár-elhárítási módszerek csoportjába sorolható. A felmérésből látszik, hogy a biológiai módszerek, az élőhelyfejlesztés, a vadföldgazdálkodás vadkárcsökkentő hatása nagyobb hangsúlyt is kaphatna a vadkárelhárításban.

Irodalomjegyzék

- Gerhard, S. szerk. (1997): Vadászati lexikon. Méliusz Könyvkiadó, Debrecen. 571 pp.
- Klátyik J. 2003. Nemzeti kincsünk a vad. INGA-V GSZI Kiadó, Pécs. 256 pp.
- Náhlik A.–Tari T.–Sándor Gy. (2007): Az erdei vadkár keletkezésének okai és következményei. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései 7. Vajdahunyad Vár. 12–39. Millenniumi vadászati almanach Magyarország 2001. Szerk. Fácányi Ö., Dénes Natur Műhely Kiadó 47–52.
- Sonkoly K.–Lehoczi R.–Csányi S. (2006): A vadföld- és legelőgazdálkodás országos elemzése az Országos Vadgazdálkodási Adattár adatai alapján. Gyepgazdálkodási közlemények. 4: 51–61.
- Varga Z.–Kása R. (2011) Vadkár: Módszertani segédlet termelőknek, vadgazdálkodóknak és vadkárszakértőknek. Mezőgazda Kiadó, Budapest. 184 pp.